

uvedeny neautorizované záznamy a položky podepsané autorskými šiframi. Soupis celkem obsahuje 5 157 průběžně číslovaných položek (jen pro srovnání, výše zmiňovaná bibliografie ČL pokrývající zhruba stejné časové období má 6 290 záznamů).

Pro orientaci v bibliografickém soupisu slouží 4 podrobné rejstříky: předmětový (s. 273–368), geografický (s. 369–380), jmenný (s. 381–385) a rejstřík autorů recenzovaných textů (s. 386–398). Poslední 3 uvedené rejstříky odpovídají pojetí uplatněnému v bibliografii ČL, tedy například jmenný rejstřík neeviduje jména autorů textů, ale primárně osob – včetně hrdinů folklorních podání – o kterých články publikované v SN pojednávají. Předmětový rejstřík je naopak pojednán odlišně od tematického rejstříku v bibliografii ČL. Sestavovatelé bibliografie SN totiž přiřadili každému záznamu v bibliografii klíčová slova dle jeho názvu a na základě těchto klíčových slov pak generovali předmětový rejstřík, který již není dále členěn do tematických skupin. To má jistě četné nesporné výhody (J. Zajonc o nich mluví na s. 8–9), na druhou stranu se tím dosti znesnadňuje vyhledávání obecně a teoreticky pojatých textů.

Celkově lze konstatovat, že bibliografie SN za léta 1953–2002 je příručkou mimořádně pečlivě připravenou a cennou, která bude jistě hojně využívána po mnoho dalších desetiletí obdobně jako jiné dnes již klasické národopisné bibliografie (např. Kunzova bibliografie ČL z roku 1960). Nepochybně by se měla stát až povinnou součástí knihoven nejen etnologických institucí, ale každého badatele, který se některým s nesčetných témat, která byla na stránkách SN v minulosti pojednávána, zabývá.

Jiří Woitsch (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Jaroslav Čechura, NEKLIDNÝ ŽIVOT OBYČEJNÉ ŽENY. JOHANA PEŘKOVÁ (1703–1745). Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2015, 176 s.–

Jaroslav Čechura se dějinami venkovského obyvatelstva zabývá již několik desetiletí, přičemž pro jeho práce bylo vždy typické soustředění se na postižení lokálního kontextu a práce s širokou pramennou základnou. Jeho snahou bylo také pohledem příslušných pramenů narušovat některé obecně zažitě představy o životě na venkově. O podobný přístup se pokusil Čechura i v případě popisu životního osudu Johany Peřkové, děvečky, ale také žebračky a zlodějky, jejíž osud byl celkem podrobně zachycen v především trestně právních záznamech jihočeské provenience.

Již v úvodu své práce se autor přihlásil k přístupům mikrohistorie a dějin zdola. Jedná se o postoj jistě záslužný, zvláště pokud si uvědomíme, jak obtížné je dané postupy aplikovat právě ve venkovském prostředí, s některými Čechurovými úvodními premisami je však možné polemizovat. Nedomnívám se, že jednotlivé vrstvy tehdejší společnosti fungovaly „v podstatě nezávisle na sobě“ (s. 14), když z dobových pramenů jasně vysvítá, že především městské a venkovské prostředí bylo v každodenním kontaktu, kvantitativní postupy jsou samoučelné či že metodologické postupy dějin zdola (history from below) lze redukovat na popis života lidí na dolních stupíncích společenského žebříčku (s. 15). Ocenit lze na druhou stranu fakt, že si je Čechura vědom lokálních specifik a místní sociální dynamiky, takže se vědomě nesnaží modelovat obecně platné obrazy každodennosti (s. 13).

V další části své práce se autor zaměřil na popis výše zmíněné sociální a místní

„krajiny“, do níž později zasadil životní příběh Johany Peřkové. Pasáže týkající se Johanina rodinného zázemí muselo být pracně rekonstruováno a dokazují autorovu badatelskou píli. Objevují se zde však nepřesnosti. Například používání více příjmení či přídomků a jejich přejímání nejen po gruntu, ale i po domu, po manželce či dokonce – v případě sňatků vdov – novým manželem po muži předěšlém bylo typické i pro městské prostředí a není tedy nutné se nad danou skutečností pozastavovat (s. 35–36). Vlastní text namnoze zatěžují exkurzy do životaběhu Johanina příbuzenstva, takže k vlastnímu líčení příběhu Johany Peřkové se dostáváme až na straně 94. Zde také začíná stěžejní část celé knihy, která je ovšem částí patrně nejproblematictější.

Autor totiž vsadil na literárnější styl, v jehož rámci přetváří informace o Johaně Peřkové, získané z výslechových protokolů, v celistvý příběh. To by rozhodně nebylo na škodu, Čechura ale nechává na svém uvážení, které Johaniny promluvy považuje za pravdivé a které ne (s. 115, 162). V souvislosti s tím se zásadně proměňuje i tulaččin charakter, kdy dle autorovy potřeby osciluje mezi polohami rafinované inteligentní ženy (s. 25, 110, 153) a naivní prostáčky (s. 100, 148). Čechura se také nevyvaroval snahy o dynamizaci a psychologizaci textu, které byly vytýkány již Ginzburgovi. Peřková tak „horečnatě přemýšlí“ (s. 120), „musí být zamilovaná“, když poslouchá příkazy svého druhu (s. 160), odpovídá „bez zaváhání“ (s. 164) či její druh Kaňka „odpovídá docela zlomený“ (s. 147). Tyto drobnosti přitom textu škodí – prameny i Johanin příběh jsou zajímavé i samy o sobě a autor se zbytečně vystavuje kritickým

poznámkám. Jedinou cestu bude představovat, stejně jako v Ginzburgově případě, kritická edice výslechových protokolů (a především pramenů, jež jejich obraz verifikují), která ozřejmí, do jaké míry lze na dané skutečnosti opravdu usuzovat. Může se tak ukázat, že výše naznačená kritika je opodstatněná pouze částečně.

Bylo by však laciné pouze poukazovat na nedostatky. Čechura postihl některé zajímavé jevy, jako absenci povědomí o vlastním poddanství u mnoha venkovských obyvatel, nemožnost vrchnostenských úředníků účelně disciplinovat rozsáhlou populaci svých panství či tolerantní přístup dobové společnosti k mnoha prohřeškům svých soupeřů (včetně postoje vrchností ke svým poddaným). Pokud tedy bylo cílem recenzované knihy autorovo skromné přání, aby byly narušeny některé schematicke konstrukce vztahující se k obrazu raně novověkého venkova, jistě byl úspěšný. Vytvořit v osobě Johany Peřkové český ženský protipól „Ginzburgova“ Menocchia se mu však nepodařilo, a to i vzhledem k chybějícímu přesahu do postihu dobového diskurzu, který při mikrohistorickém pohledu zkoumaná osoba zrcadlila, či se vůči němu vymezovala.

Josef Kadeřábek
(Ústav dějin UK a archiv UK)

Daniel L. Pals, OSM TEORIÍ NÁBOŽENSTVÍ. Ex Oriente, Praha 2015, 485 s. –

Mladé české nakladatelství *Ex Oriente* letos vydalo svazek, který na první pohled děsí svým objemem i svým názvem – *Osm*